

De Standaard

Woensdag 23 april 2003

U verlaat de gevangeni

WANNEER komt de gevangenis in het nieuws? Bij ontsnappingen, overbevolking, drugssmokkel, aids en tbc. Ook wanneer een beruchte gangster (Murat Kaplan) of een halsstarrige terrorist (Pierre Carette) wordt vrijgelaten, herinneren we ons dat die oude instelling nog steeds bestaat. En verder zijn er natuurlijk de stakingen. Stakingen van de cipiers, van de sociaal assistenten, van de dokters en enkele weken geleden zelfs van de directeurs. Als dan ten slotte ook de gedetineerden gaan staken, heet dat een opstand.

De gevangenis is een slechtnieuwsshow. Het is alsof de gevangenis muren de samenleving niet enkel moeten afschermen voor gevaarlijke misdadigers, maar ook voor al de kommer en kwel die daar welig tieren. Onze houding ten aanzien van de gevangenis is dan ook voorspelbaar: Stop het weg. We willen er niet van weten. Ze hebben het trouwens verdiend, die criminelen.

In werkelijkheid is het in de gevangenis doorgaans verrassend rustig. Het lijkt wel een bejaardentehuis. De tijd kruipt er gezapig voorbij. Opgesloten zitten betekenen wachten. Gevangenis zijn nog altijd „huizen van bewaring”. De gemiddelde gedetineerde wordt gedurende de

grootste periode van zijn detentieduur aan zijn lot overgelaten. Alleen als het einde van de straftijd nadert, begint men zich zorgen te maken over hoe het nu verder moet. Maar ook dan beperkt de strategie zich tot controle en beheersing. De gevolgen voor de gedetineerde die opnieuw in de samenleving wil worden opgenomen, zijn desastreus.

Als de gevangenisdeur opengaat, gaan alle andere deuren dicht. Dat ervaren ex-gedetineerden elke dag weer opnieuw. Ondanks alle mooie woorden over rehabilitatie, resocialisering, reïntegratie en herstel, blijft het stigma van misdadiger de ex-gedetineerde achtervolgen. In de gevangenis is zijn situatie er meestal alleen maar erger op geworden. De tijd dat hij zat opgesloten, heeft voor een verdere verzieking van zijn problemen gezorgd. De reden? Kortzichtige onverschilligheid. Blijkbaar wil niemand het geweten hebben dat elke gedetineerde vroeg of laat weer vrij komt. Op z'n best reageert de samenleving met onverschilligheid. En wat de burgers koud laat, laat natuurlijk ook de politici koud.

Gedetineerden mogen trouwens niet stemmen. Pleiten voor hulp aan en begeleiding van (ex-)gedetineerden levert een politicus niks op. Scoren doe je door te

roepen dat die gevaar nog zwaarder en langer gestraft moeten worden.

Maar er is ook goed nieuws. Na jarenlange voorbereiding hebben academici onder leiding van professor Lieven Dupont van de KU Leuven een wetsontwerp klaargestoomd dat de gevangenisstraf eindelijk wettelijk moet regelen. België is immers al meerdere keren op de vingers getikt door de Raad van Europa. Een comité van de Raad kijkt toe op de naleving van de mensenrechten in de Europese gevangenis. Meestal krijgen we dan te horen dat het slecht is gesteld met de Turkse of Russische gevangenis. Minder aandacht gaat er naar de berichten dat er ook wel wat schort aan ons gevangeniswezen.

Maar dat zal nu met die basiswet gevangeniswezen en rechtspositie van gedetineerden veranderen. De wet kan het

Artikelen door v
in respons op
Peter Janssen

MISDADIGERS ZOMAAR VERONTSCHULDIGEN VOOR WAT ZE HEBBEN GEDAAN, IS NET ZO MIN EEN OPLOSSING ALS ZE TIJDENS HUN GEVANGENISSTRAF AAN HUN LOT OVERLATEN

Maar die uitsluiting is maar tijdelijk. Elke gevangene komt vroeg of laat weer vrij. Na de straf moet de samenleving zich weer openstellen. Dat staat niet gelijk met medelijden hebben. Misdadigers zomaar verontschuldigen voor wat ze hebben gedaan, is net zo min een oplossing als ze

W. bisdgn
ings

start

ontwerp nu al een hele poos in het parlement blijft liggen. De kamerleden hebben er de afgelopen jaren geen prioriteit van gemaakt. Veel eer (of veel stemmen) valt er ook niet mee te halen. Toch heeft het geen zin de politici met de vinger te wijzen. Zij zijn niet geïnteresseerd omdat de kiezer niet geïnteresseerd is.

Toch belangen de gevangenis en de (ex-)gedetineerden ons aan. Mensen opsluiten betekent dat we hen niet meer in ons midden dulden. Hun opsluiting is in feite een uitsluiting.

Maar die uitsluiting is maar tijdelijk. Elke gevangene komt vroeg of laat weer vrij. Na de straf moet de samenleving zich weer openstellen. Dat staat niet gelijk met medelijden hebben. Misdadigers zomaar verontschuldigen voor wat ze hebben gedaan, is net zo min een oplossing als ze

tijdens hun gevangenisstraf aan hun lot overlaten. Daders moeten de gelegenheid krijgen om verantwoordelijkheid op te nemen voor de feiten die ze hebben gepleegd. De opsluiting die na de vrijlating leidt tot een permanente uitsluiting (armoede, werkloosheid, stigmatisering, verslaving,...), zorgt enkel maar voor meer problemen, zowel voor de dader, het slachtoffer als de samenleving. Het is voor iedereen beter als de ex-gedetineerde tijdens zijn verblijf in de gevangenis gewerkt heeft aan een positieve verandering in zijn leven. Maar het is nog veel beter als hij helemaal niet in de gevangenis had moeten zitten. De problemen moeten worden aangepakt: de moeilijkheden en de personen die we er verantwoordelijk voor achten, zo lang mogelijk wegstoppen achter hoge muren is geen oplossing. Het veroorzaakt enkel maar meer problemen: overbevolking en alles wat dat met zich meebrengt, bijvoorbeeld.

Peter Janssen

(De auteur schreef deze bijdrage namens Netwerk Samenleving en Detentie, een ontmoetingsplaats voor organisaties en professionals uit het gevangeniswezen die ijveren voor bewustwording en hervorming.)